

LIFO (Last in first out)

(19)

- imalata verilen malzemenin en son partiden olduğunu varsayar.
- imalat maliyetlerini cari fiyatlara yakın değerden hesaplar.

Yöntemin Faydaları:

- ↳ malzeme fiyatları yükselirse;
 - imalat fiyatları da yükselir.
 - envanter değeri düşük olacağından düşük vergi ve kâr dağıtımı sağlanır.
- ↳ malzeme fiyatları düşerse;
 - imalat fiyatları da düşer
 - kârlar artar.

Yöntemin Zorlukları:

- Uzun süre envantere kalan ürün değerlendirilir.

Tarih	Giren			Çıkan			Kalan		
	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar
05.07	100	1	100				100	1	100
							100	1	100
							100	1,5	150
07.07	100	1,5	150						
09.07	100	2	200				100	1	100
							100	1,5	150
							100	2	200
							50	1	50
10.08				100	2	200			
				100	1,5	150			
				50	1	50			
				250		400			

Ağırlıklı Ortalama:

- Ortalama fiyat belli bir dönem, örneğin 4 ay için hesaplanır.
- Aynı ortalama fiyatını bulmak için ay sonu beklenir?
- Bulunarak fiyat o ay ve bir sonraki ay için kullanılabilir.
- Ağırlık olarak miktar kullanılır, başka bir deyişle toplam maliyet miktarlara bölünür.

Tarih	Giren			Çıkan			Kalan		
	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar
05.07	100	1	100				100	1	100
							100	1	100
							100	1,5	150
07.07	100	1,5	150						
							100	1	100
							100	1,5	150
							100	2	200
09.07	100	2	200				50	1,5	75
10.07				250	1,5	375			

$$\frac{450}{300} = 1,5$$

Hareketli Ortalama:

(20)

- Her yeni girişten sonra yeni bir ortalama fiyat belirler.
- Ortalama fiyatı belirlemek için son kalan değer, son kalan miktara bölünür.
- İmalat verileri ve stokta kalan hiçbir zaman gerçek alış fiyatı üzerinden değeriendirilmez.
- Piyasada en çok kullanılan yöntemdir.

Yöntemin Faydaları:

- Uygulanması kolaydır.
- Girişler (çıkışlara göre) daha az sayıda olduğunda bir kez bulunan ortalama uzun süre kullanılır.
- Düşük değeri, fiyatı sık değişen ürünler için uygundur, değerlendirmek daha ne istikrar sağlar.
- Maliyet tahminleri ve tahlili kolaylaştırır.

Tarih	Giren			Çıkan			Kalan		
	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar	Miktar	Fiyat	Tutar
01.08	210	200	42000				210	200	42.000
10.08	96	216	20736				306	205.02	62736
11.08				200	205.02	41004	106	205.02	21732
20.08	45	235	10575				151	213.95	32307
21.08				100	213.95	21395	51	213.95	10.912
27.08	75	240	18000				126	229.46	28.912
29.08				60	229.46	13.767	66	229.46	15144
Toplam	426		91311	360		76166	66		15.144

İŞÇİLİK MALİYETLERİ:

(21)

- İşçilik maliyetini diğer maliyet kalemlerinden ayıran unsurlar:

1) İşgücünün ek maliyetleri vardır:

- Saf bir maliyet türü değildir, sadece çalışılan sürenin karşılığı değildir.
- Sağlık, sosyal güvenlik, istirahat, meral vs için ek maliyetler oluşur.
- Cüplak maaş üzerine ssk primi, işsizlik primi, gece zammı, tatil ücreti, ikramıye, yakacak ve diğer yardımlar vs eklenir.

2) İşgücünün tamamı üretken değildir.

- İşçilerin hepsi bilfiil imalatla çalışmaz.
- Temizlik işçileri, yemekhane çalışanları, bekçiler vs şeklinde ayrılabilir.

3) İşgücü depolanmaz:

- Çalışılmayan saatler işçi aylıkından kesilemez.

4) İşgücü etkendir.

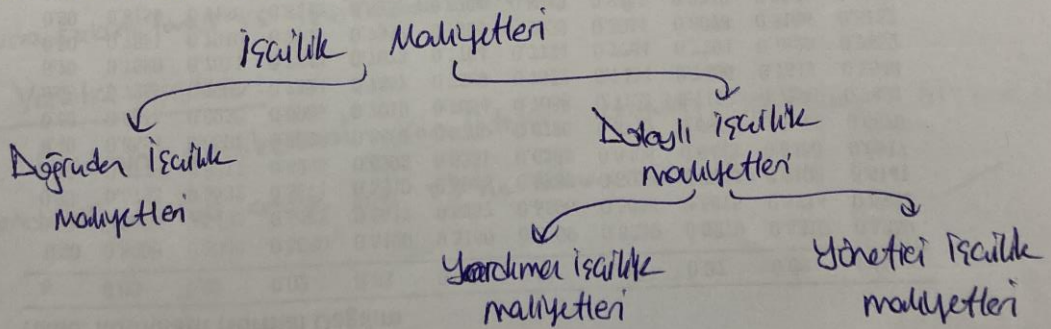
- Malzeme gibi ediyen bir unsur değildir.
- İşgücü verimli olursa imalat verimli olur.

5) İşgücü psikolojik durumlardan etkilenir, diğer maliyet kalemlerinin etkisiyle etkilenmez.

* İşçilik maliyetleri ile ilgili sorular:

- İşçi maliyeti mamüllere nasıl yüklenecek?
- İmalatta bilfiil çalışmayan ancak yardımcı olan işçinin maliyetleri ile mamul arasında nasıl bir bağlantı kurulacak?
- İşçilerin işletmede bulundukları zaman ile aktif oldukları zamanlar nasıl ayırt edilecek?
- Birden fazla mamul varsa işçilerin hangi mamul için ne kadar çalışacağı nasıl değerlendirilecek?

Bu soruları cevaplamaya çalışacağız, arna öncesinde;

İşçilik maliyetlerinin doğrudan-dolaylı ayrılma kriterleri:

(22)

1) İşçinin mamul üzerinde resmen çalışması gerekir. Cıplakla elle olabileceği gibi makine işletmeciliği şeklinde de olabilir.

2) İşçinin mamul üzerinde ne kadar çalıştığı İşçilik saati cinsinden tespit edilebilir, ölçülebilir olmalıdır.

3) Söz konusu işçilik maliyeti anlamlı/önemli olmalıdır.

Bu üç kriterin üçü de sağlanırsa ilgili işçilik maliyeti ancak o zaman doğrudan işçilik maliyeti olur.

Doğrudan işçilik maliyetleri:

- Temel üretim konusunu oluşturan mamul ya da hizmetin üretiminde kullanılan ve mamul ya da hizmete doğrudan yüklenabilen nitelikteki işçiliklere doğrudan işçilik denir.
- Doğrudan işçi yoktur, işçilik vardır.
- Boşa geçen zaman ücretleri doğrudan işçilik değildir.

Dolaylı işçilik maliyetleri:

- Doğrudan işçilik dışında kalan imalatla ilgili tüm işçiliklerdir.
- Üretimde çalışan işçilerin boşa geçirdikleri zamanlar, bayram tatilleri, izin ücretleri vs. dolaylı işçiliktir.
- Üretimde ilgili ancak doğrudan yüklenemeyen maliyetler (usta başı ücreti gibi) dolaylı işçiliktir.
- Üretimde dolaylı ilgisi olan işçilikler (bakım, onarım, ambalaj, temizlik vs) dolaylı işçiliktir.
- Üretimde çalışan işçilerin üretim dışında ek işlerden aldığı (bakım, onarım, eğitim vb) ücretler dolaylı işçiliktir. Temelde ikiye ayrılır.

1) Yardımcı işçilikler:

- Üretimin yürütülebilmesi için ihtiyaç duyulan temizlik, taşıma/nakliye, koruma, bakım, tamir vs işçiliklerdir. İmalatta doğrudan ilişkisi yoktur.

2) Yönetici işçilikler:

- Üretimin yönetilebilmesi için ihtiyaç duyulan işçiliklerdir. örn: endüstri mühendisleri, ustabaşı, ofisye şefi vb.'ne ödenen ücretler.

İşçilik Maliyeti:

$$\text{Maliyet} = \text{Zaman} \times \text{Fiyat}$$

Bulunulan / çalışılan zaman

* İşçinin işletmede bulunduğu zaman

- işçi kontrol kartları
- işçi saat kartı
- işçi çalışma kartı
- puantaj kartı
- devam çizelgeleri

} gibi çeşitli kartlarla tespit edilir.

* Zaman kontrol kartları, işçilik takip fişleri ile de işçinin işletme içerisindeki yer ve zaman takibi yapılmaya çalışılır.

* Bu kartları bazen işçinin kendisi, ustası, puantajcı vs dokümanabilir.

Ücret meselesi:

- İşçilik maliyetinin zaman ağırlığının hesabı üstteki gibi metotlarla yapılır.
- Saat başına düşen ücret ise gezitli sistemle belirlenir.

Ücret Sistemleri: Tıpkı ~~iki~~ iki sisteme dayanır;

1. Zaman Esası: Çalışılan zaman (saat, gün, hafta vb) ile birim ücret verilir.
En yaygın kullanılan düzendir.

2. Miktar Esası: Fiilen üretilen miktarlar ile birim üretim karşılığı esasına dayanır. Akord esası, parça başı esası da dır.

↳ Zaman esasına göre: $\text{Süre} \times \text{ücret} / \text{birim zaman}$

↳ Miktar " " : $\text{miktar} \times \text{ücret} / \text{birim zaman}$

Zaman Esasına Göre

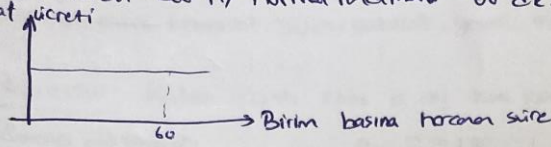
Avantajları

- Kolay, ~~uygun~~ uygulanabilir, anlaşılır.
- İşçilere sabit ücret garanti eder.
- Zaman baskısı oluşturmaz, rahat çalışma ortamı sunar.

Dezavantajları

- Üretimi oluştiren etki yoktur
- Rendiman düşerse sadece işletme maliyete katkıdır.
- Nezaret ve kontrole çok ihtiyaç duyar.

ÖRN: Saat ücreti 200 tl, normal randımanla 60 dk'da bir birim iş yapılır. (24)

Miktar Esasına Göre:

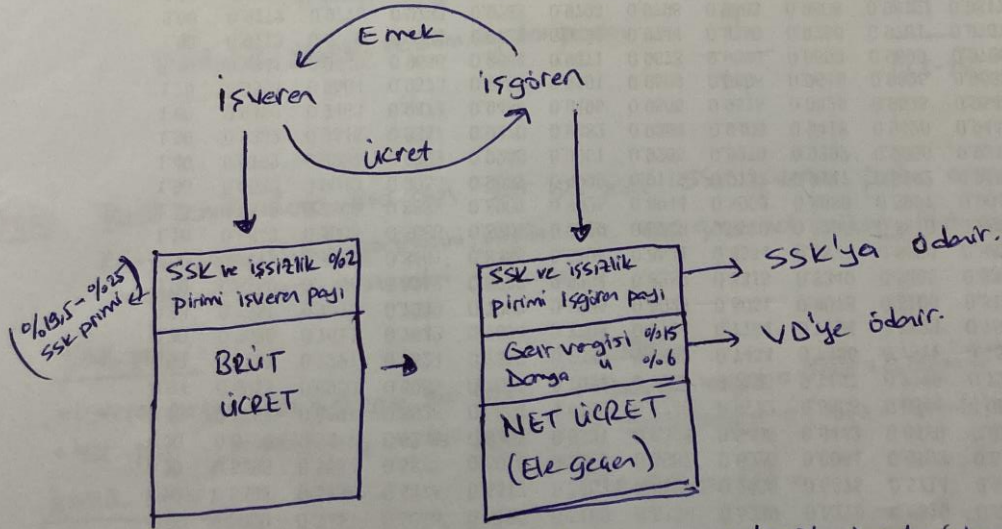
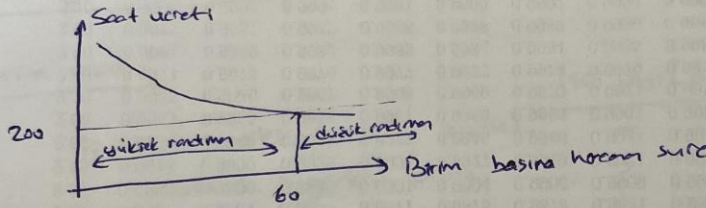
Avantajları

- İş ile tahakkül ücret arasında doğrudan ilişki vardır.
- İşçiyi yüksek randımanla çalışmaya teşvik eder.
- Randıman düşüklüğü birim başına işçilik maliyetini artırır.
- Maliyetlerin hesaplanmasında karlılığı önler

Dezavantajları

- İşçiler arasında rekabet ve gerginliğe yol açar.
- Yıpratıcı bir sistemdir
- Muhtemel iş aksamlarında işçi ve işveren arasında gerginliğe yol açar.

ÖRN: Normal randımanla saat ücreti 200 tl, bir iş normal randımanla 60 dk işe.

- * İşveren SSK ve işsizlik primi işveren payı + brüt ücret öder.
- * İşgören de " " işgören payı + vergi öder.

* Gıptak ücret: Emegın, ıř gııcının mali kısıtıdır. Ağınca ek olarak, fazla mesai, Prim, ikramiye, avans, tazminat, giyim, yatak, yeme, aile, çocuk yaktımları da ücret kavramı ıktındır. (25)

* Ücret bordrosu: Kabaca ışcının eline o ay ka para gececeğini belgeleyen cızelge denir. Kurula dızerler.

Bordroba nasıl dızerler? *→ bıı hesabın ayrıntılarını gösteren cızelge*

* Brüt ücret: Normal çalışma ücreti + Fazole mesai ücreti + ikramiye

* Geir vergisi: $(\text{Brüt ücret} - [\text{SSK primi ışcı payı} + \text{ışsızlık sig. ışcı payı}]) \times \% 15$

* Damga vergisi: $\text{Brüt ücret} \times \% 0,6$

* SSK primi ışcı payı: $\text{Brüt ücret} \times \text{Prim oranı} (\% 14)$

* SSK primi ışveren payı: $\text{Brüt ücret} \times \text{Prim oranı} (\% 19,5 \text{ ile } \% 25 \text{ arası})$

* ışsızlık sigortası ışcı payı: $\text{Brüt ücret} \times \% 1$

* ışsızlık sigortası ışveren payı: $\text{Brüt ücret} \times \% 2$

SSK prim oranları

	ışcı payı (%)	ışveren payı (%)	Toplam %
ıř kazası meslek hastalığı primleri	-	1,5 - 7	1,5 - 7
Hastalık sigortası primi	5	6	11
Analık sigortası	-	1	1
Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primleri	9	11	20
	14	19,5 - 25	33,5 - 39

tehlikeye göre 7 dıştır

→ ağır, gıpratik, tehlikeyi ışlerde % 13

ÖRN: Brüt ücreti 1000 lıra olan bıı ışcı ıcin SSK ışveren prim oranını % 20 ıse ödeyerek SSK, ışsızlık primlerini, vergilerini ve ele geen net miktarı bulunuz. ışcının ışverene toplam maliyetini bulunuz.

SSK primi:

• ışveren payı = $1000 \times 0,20 = 200$ lıra

• ışcı payı = $1000 \times 0,14 = 140$ lıra

ışsızlık primi:

• ışveren payı = $1000 \times 0,02 = 20$ lıra

• ışcı payı = $1000 \times 0,01 = 10$ lıra

Vergiler:

• Damga vergisi = $1000 \times 0,006 = 6$ lıra

• Geir vergisi = $(1000 - 140 - 10) \times 0,15 = 127,5$ lıra

Ele geen net =

$1000 - 140 - 10 - 6 - 127,5 = 716,5$ lıra.

(26)

İşçinin İşletmeye maliyeti	İşçinin eline net gelecek olan
Brüt ücret	Brüt ücret
(+) SSK primi işveren payı	(-) SSK primi işçi payı
(+) İssizlik sigortası " "	(-) İssizlik sigortası işçi payı
	(-) Gelir vergisi
	(-) Damga vergisi
1000 TL	1000 TL
(+) 200 TL	(-) 140 TL
(+) 20 TL	(-) 10 TL
	(-) 127,5 TL
	(-) 6 TL
1220 TL	716,5 TL

* İşçinin işverene toplam maliyeti 3200 TL ise brüt ücret ne kadardır?

$$x + \frac{2x}{100} + \frac{20x}{100} = 3200 \Rightarrow x = 2622 \text{ TL}$$

* 1000 TL net ücret ise brüt ücret ne kadardır?

$$\left[x - \left(\frac{14x}{100} + \frac{x}{100} \right) \right] \times \frac{15}{100} + \frac{14x}{100} + \frac{x}{100} + \frac{6x}{100} + 1000 = x \Rightarrow x = 1395 \text{ TL}$$

gelir vergisi

SSK primi işçi payı

İssizlik sigortası işçi payı

gelir vergisi

[gelir vergisi + damga vergisi + SSK primi + işsizlik primi + net maaş] = brüt maaş.

TDHP

7A'ya göre:

720 Değerden işçilik maliyetleri hesabı

- Brüt ücret 1000

730 Genel İmalat maliyetleri hesabı

- SSK primi işveren payı 200

- İssizlik sig. " " 20

100 KASA

360 Ödenecek vergi ve fonlar

- Gelir vergisi 127,5

- Damga " 6

361 Ödenecek SGK Kesintileri

- SSK primi işveren payı 200

- İssizlik sig. " " 20

- SSK primi işçi payı 140

- İssizlik sig. " " 10

birlik alacak

1000

220

716,5

133,5

370